

УДК 371.5.016:821.161
DOI 10.31654/2663-4902-2023-PP-2-89-95

Михальчук Н. І.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри літератури,
методики її навчання, історії культури та журналістики
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
arthur_mab@ukr.net
orcid.org/0000-0003-2761-0303

Рудюк Т. В.

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри української мови,
методики її навчання та перекладу
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
rudukt@gmail.com
orcid.org/0000-0002-3679-5648

**ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЕТИКИ АНТРОПОНІМІВ У ПРОЦЕСІ
ШКІЛЬНОГО ВИВЧЕННЯ РОМАНУ ПАНАСА МИРНОГО
ТА ІВАНА БІЛИКА «ХІБА РЕВУТЬ ВОЛИ, ЯК ЯСЛА ПОВНІ?»**

Статтю присвячено вивченню ономастичної системи соціально-психологічного роману Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», зокрема одній із груп онімів – літературно-художнім антропонімам. У центрі наукового зацікавлення авторів – особливості функціонування власних художніх найменувань літературних персонажів у творчості реалістів Панаса Мирного та Івана Білика.

Функціонування власних назв, зокрема літературних антропонімів, у текстах шкільної програми потребує спеціального дослідження та розробки алгоритму навчальних дій для вчителя української літератури й учнів. У статті описано лише загальні зауваги до окремих елементів макроструктури (сформульовано орієнтовні теми занять для вивчення образів-персонажів із залученням їхніх власних назв) та мікроструктури (запропоновано види навчальної діяльності з використанням власного найменування як засобу характеристики героїв) уроків із вивчення образів-персонажів художнього твору.

Дослідження пропонує залучення літературно-художніх антропонімів до процесу характеристики образів-персонажів крізь призму різних варіантів пообразного шляху аналізу художнього твору, зокрема таких, як вивчення персонажів за рисами внутрішнього світу, за розвитком сюжету, за системою «виклик-відгук», осмислення ціннісно-цільової програми, психології вчинків героїв, статусно-рольова характеристика та концептуально-образний аналіз.

У цілому наукове дослідження спрямовано на вирішення питання концептуального значення найпродуктивніших літературно-художніх найменувань – антропонімів (особових імен, прізвищ та прізвиськ) – у процесі цілісної характеристики образів-персонажів реалістичного соціально-психологічного роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Запропоновано базові підходи до роботи з особовими назвами персонажів у межах пообразного та словесно-образного шляхів аналізу художнього твору, а саме: словникове опрацювання значень власних найменувань, ужитих у літературних текстах, з подальшим порівнянням із їхньою текстуальною функцією.

Ключові слова: власна назва, антропонім, топонім, символічна функція, пообразний шлях аналізу.

Постановка проблеми. Власна назва – один із компонентів художнього твору. Наука, яка вивчає функціонування власних назв у літературних текстах, називається літературно-художньою ономастикою. Проте думки науковців щодо терміну розходяться. Зокрема, Любомир Белей – прихильник названого визначення. О. Карпенко вважає, що справедливим є лише прикметник літературна, адже «будучи розділом,

одним з напрямків лінгвістичної науки про власні назви – ономастики, літературна ономастика в основному використовує терміни цієї науки, додаючи до них означення літературний» [5, с. 70]. В. Калінкін пропонує свій варіант – поетична ономастика, поетика оніма [5, с. 70].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науці відбувається активне дослідження ономастичного простору творів П. Куліша, Л. Костенко, І. Франка, В. Винниченка, М. Коцюбинського, Лесі Українки. В ономастичному аспекті творчість Панаса Мирного також викликає науковий інтерес дослідників. Зокрема, найґрунтовніше вивчила ономастичний простір творів Панаса Мирного Олена Гоголенко. Науковиця визначила особливості функціонування власних назв, зокрема антропонімів, у прозових творах автора, охарактеризувала структурно-семантичні моделі ономастичного ряду у творчості реаліста, звернула окрему увагу на функціонування імен, прізвищ та прізвиськ. О. Гоголенко стверджує, що письменник «...слідє народній традиції у виборі структури найменування для своїх персонажів. У своїх творах він використовує одночленну, двочленну і тричленну антропоформули. Вибір тієї чи іншої залежить від соціального статусу персонажа, його походження, віку, від того, чи в мові автора, чи в мовній партії персонажа вжита ця антропоформула» [4, с. 10].

Однак не розробленим є питання вивчення власних найменувань у процесі аналізу художнього твору в шкільному курсі літератури, зокрема й роману Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» У своєму дослідженні сконцентруємо увагу на опрацюванні учнями старших класів художнього ономастичного цього твору.

Формування мети статті. Мета нашого дослідження – сформулювати ключові підходи до шкільного вивчення антропонімів у межах одного літературного твору, виокремити та проаналізувати функціональність літературно-художніх онімів у романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» та їх вплив на методику навчання.

Виклад основного матеріалу. Уживання власних назв та їхню роль у художньому тексті досить часто зумовлено проблемно-тематичними, жанровими, стильовими особливостями твору, його образною системою, адже літературне найменування, на відміну від реального, виконує не лише номінативну, а й багато інших функцій, характеротворчу зокрема.

На думку О. Карпенко, власні назви важливі в тексті художнього твору. На підтвердження дослідниця зазначає, що вони «дають неоціненну інформацію для інтерпретації тексту, нерідко і таку, що іншими засобами в тексті не виражена. Вони забарвлюють, увиразнюють текст, виконуючи й істотну текстотвірну функцію» [5, с. 68–74].

Ім'я персонажа – це один із промовистих засобів його характеристики. Власні назви літературного тексту відіграють важливу роль під час дослідження характеру героїв. Вивчення образів-персонажів відбувається в процесі використання пообразного шляху аналізу. Власні найменування при цьому можуть бути продуктивними в межах таких його варіантів:

- ✓ моделювання образу персонажа за рисами його внутрішнього світу;
- ✓ аналізу образів-персонажів за розвитком сюжету;
- ✓ статусно-рольової характеристики персонажа;
- ✓ осмислення його ціннісних та цільових пріоритетів;
- ✓ аналізу за системою «виклик-відгук»;
- ✓ дослідження психології вчинку персонажа;
- ✓ концептуально-образного аналізу [1].

Ономастика – це не самостійна наука, а ціла система розділів, у межах яких відбувається вивчення різних аспектів онімного простору певної мови, території, окремого народу. Серед ономастичної лексики виділяють такі основні групи онімів:

- «антропоніми (власні особові імена людей);
- топоніми (власні географічні назви), які поділяються на певні тематичні групи; зооніми (клички тварин);
- теоніми (власні назви різноманітних божеств);
- міфоніми (власні назви міфічних істот);
- космоніми (власні назви об'єктів зоряного неба);

- ергоніми (власні назви організацій, виробничих та суспільних об'єднань);
- хрононіми (власні назви відрізків часу, історичних подій);
- хремотоніми (власні назви численних матеріальних предметів та витворів духовної культури);
- поетоніми (різноманітні власні назви в художніх творах)» [2, с. 54].

Для літературно-художньої ономастики роману Панаса Мирного та Івана Білика найхарактернішими вважаємо антропоніми. Наше дослідження спрямовуємо на особливості шкільного вивчення власних назв персонажів та їх концептуальної ролі в цьому творі.

На аргументацію вибору імен письменниками нерідко впливає стильовий аспект. Зокрема, Панас Мирний та Іван Білик як представники критичного реалізму використовують у своєму романі оніми, що є загальноновживаними: «антропонімія творів письменників представлена здебільшого слов'янськими іменами, серед яких... уживання здрібнених форм у значенні повних (Грицько замість Григорій, Чіпка замість Нечипір)» [3, с. 434].

Іншою підставою для пояснення функціональності власних назв є жанрові ознаки твору. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» – роман, а це створює можливість для широкого вжитку літературно-художніх найменувань; соціально-психологічний твір, відповідно вибір імен героїв підпорядковується реаліям їх соціального становища та психологічному стану: представники соціальної верхівки – пани Польські – подані через імена та по батькові (*Віра Семенівна, Василь Семенович, Петро Васильович*), тоді як персонажі-селяни – через ім'я та прізвище (*Мирон Гудзь, Максим Гудзь, Остап Хрущ, Іван Вареник, Василь Порох, Мотря Жуківна, Марина Зайцівна, Чіпка Варениченко, Грицько Чупруненко*) або лише ім'я (*Улас, Оришка, Галя, Христя, Уляна, Явдоха*) чи прізвище або прізвисько (*Матня, Лушня, Пацюк, Чижик*); презирство і зневагу ровесників до Чіпки-байстрюка виражено з допомогою прізвиська Чепіга. За визначенням авторів, це роман із народного життя, що також впливає на ономастику твору: власні найменування героїв, використані письменниками, народні, реалістичні й точно передають обрядово-побутовий колорит сільського життя в XIX столітті, наприклад, в епізоді хрещення Чіпки.

У романі також ужито антропоніми на позначення представників єврейської національності: *Лейба, Сурка, Оврам, Ривка, Хайка*. Ці імена використано не тільки з метою номінації персонажів, а й для характеристики міжнаціональних взаємин у тогочасному українському селі [3, с. 436]. Усе це може бути включено в процесі аналізу як окремих персонажів, так і для загального висновку про твір, у якому зображено соціальні та національні обставини життя українського села, що є питомою рисою критичного реалізму як художнього напрямку.

Формулюючи тему уроку, словесник повинен дбати про те, щоб вказівка на власні назви обов'язково була наявною в змістовому центрі. Для прикладу наводимо орієнтовні теми занять для 10 класу з вивчення соціально-психологічного роману Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» із залученням власних назв, ужитих авторами.

- **Персонажі, які є представниками соціального dna, – Лушня, Матня, Пацюк – у соціально-психологічному романі Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».**

- **Розбійник чи правдошукач: чому не принесло перемоги Чіпці Варениченку його ім'я?**

- **Жіночі образи Галі, Явдохи, Христі, Мотрі та Оришки в романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»**

- **Порівняльна характеристика образів Чіпки та Грицька в романі Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».**

Якщо характеризувати образи роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», то варто зазначити, що не всі персонажі за своїми внутрішніми рисами та поведінкою відповідають підібраним для них антропонімам. Наприклад, ім'я головного героя Ничипора (Никифора, Чіпки) Варениченка з давньогрецької дослівно означає «той, хто несе перемогу», «носії перемоги» [6, с. 82]. Саме тому вище було запропоновано формулювання теми уроку в такому варіанті: *Розбійник чи правдошукач: чому не*

принесло перемоги Чіпці Варениченку його ім'я в романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»?»

У процесі вивчення образу головного героя роману Панаса Мирного та Івана Білика вчитель обирає один або поєднує кілька можливих напрямів роботи. Зокрема найоптимальнішими можуть бути:

- ✓ опрацювання ціннісних та цільових пріоритетів героя, а також змін, які відбуваються з образом упродовж сюжетних відрізків тексту, адже Чіпка – динамічний (змінний) персонаж;
- ✓ аналіз системи вчинків персонажа;
- ✓ характеристика персонажа за літературознавчою схемою, де саме ім'я й стане першим пунктом для аналізу.

Аналізуючи динаміку образу Чіпки, варто врахувати його ціннісно-цільову спрямованість. Цінності, погляди Чіпки не є постійними впродовж розвитку сюжету й часто контрастують. Персонаж гостро сприймає соціальну несправедливість і нерівність у суспільстві. Із одного боку, Чіпка працьовитий хазяїн, любить землю, веде господарство («*Чіпка так і припадає до хазяйства. Рано встає, пізно лягає, – та все в полі та в полі... Припадає до того поля, наче закохався в його...*» [10]). А з другого – ще з дитинства він збагнув соціальну несправедливість, що панує в суспільстві («*Пішов додому Чіпка, насупившись, поніс у серці гірке почуття ненависті на долю, що поділила людей на хазяїна й робітника...*» [10]), проте не схотів цьому коритися («*Чіпка мав добру пам'ять: з неї ніколи не виходила думка, що він «виродок». І росло лихо в його серці – і виростало до гарячої відплати, котра не знає ні вину, ні заборони...*» [10]), обрав для себе пропашу стежку: «*Він став солодити свою душу гульнею та горілкою...*», «*Допився до того, що ні знадвору, ні в хаті нічого*» [10]. Помста панам засліпила Чіпку й перетворила на злочинця, однак сам персонаж легко пояснював свої вчинки: «*Та хіба ми крадемо? Ми своє одбираємо...*» [10].

Охарактеризувавши персонажа, змінність його цінностей, проаналізувавши дії та вчинки, на етапі узагальнення необхідно дати цілісну оцінку антропоніму та його зв'язку з образом-персонажем. Учні, попередньо з'ясувавши значення імені героя, роблять висновок про невідповідність або часткову відповідність особової назви Нечипір (Чіпка) персонажу-носію цього імені. Аргументом є те, що назва означає «носії перемоги», а сам герой так і не виборов перемогу над панамі, не досягнув соціальної справедливості, із правдошукача перетворився на розбійника й опинився на соціальному дні.

Представниками соціального дна в романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» є також друзі Чіпки Лушня, Матня та Пацюк. Ці персонажі точно заслуговують власних назв, якими їх наділили письменники. Старшокласники цілком здатні пояснити це. Для них не складно з'ясувати значення й походження прізвищ за тлумачним словником і порівняти з діями та вчинками персонажів. За словником української мови, лексеми «лушня», «матня», «пацюк» є загальноживаними й означають: «лушня, люшня – дерев'яна деталь, яка зв'язує вісь воза з полудрабком» [9] (зазвичай кривий шматок дерева); «матня» в переносному значенні – «важкі обставини, скрутне становище, тенета» [9]; пацюк – «всеїдний шкідник родини мишачих» або «про людину лякливої, підлої вдачі» (переносне значення) [9]. У такий спосіб антропоніми Лушня, Матня й Пацюк з номінативних перетворюються на характеристичні й навіть символічні власні назви. Завдання учнів – простежити й пояснити символічну й зображувальну функції цих найменувань відповідно до особливостей характеру персонажів-носіїв. Ключовими для цього можуть стати слова «кривий кусок, тенета, шкідник, підла вдача». Усе це дійсно асоціюється з персонажами роману, які є волоцюгами, грабіжниками, злодіями, п'яницями.

У такий спосіб можна опрацювати й інші образи-персонажі. Наприклад, на уроці із темою «Жіночі образи роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»» в процесі характеристики героїнь десятикласникам можна запропонувати самостійну роботу та інструктаж до неї:

- **визначте власні найменування, якими названо героїнь роману Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»;**
- **знайдіть у словнику «Власні імена людей» значення цих антропонімів;**

- **охарактеризуйте героїнь як носійок аналізованих власних назв;**
- **дайте оцінку функціональності особових імен для характеристики образів-персонажів.**

Наприклад, спокійна, порядна сирота Христя, Грицькова дружина, має ім'я, що означає «віддана Христу». Старшокласники, охарактеризувавши образ, можуть зробити висновок, що героїні досить влучно підходить обраний антропонім, адже Христя має добре, чуйне серце, вона не байдужа до чужих проблем, і що найголовніше – вона чи не єдина розуміла Чіпку.

Різновидом антропонімів є прізвиська. Це додаткове неофіційне «найменування, яке іноді дається людині (крім справжнього імені та прізвища) і вказує на яку-небудь рису її характеру, зовнішності, діяльності, звичок» [7]. Основна функція прізвиськ у літературному творі полягає в тому, що вони передають ставлення письменника або інших персонажів до певного героя.

У романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» є два прізвиська: Чепіга та Махамед. Характерним для обох антропонімів є те, що вони не закріплюються за героями впродовж усього твору, а функціонують на окремому сюжетному відрізку – певному етапі життя персонажів. Так, наприклад, Чепіга – це прізвисько головного персонажа Чіпки, яке він отримав у дитинстві від сусідських дітей, які з явною неприязню ставилися до нього: «*Ти – Чепіга, а не Чіпка! – крикне хто з середини – і вскубне Чіпку...*». Учням важко аргументувати, чому діти обирають саме таке прізвисько для Чіпки, адже словникове значення лексеми «чепіга» («рукоятка в плузі» [8]) не наштовхує на можливі пояснення. Однак, можна запропонувати старшокласникам роботу з фразеологічними словниками, адже якщо згадати фразеологізм «братися за чепіги», що означає «починати господарювати» [8], то можна провести паралель про вплив випадкового дитячого прізвиська на подальші позитивні дії та вчинки Чіпки Варениченка.

Махамед – це прізвисько Максима Гудзя, яке він отримав у молодості, очевидно, за свій спосіб життя: «*Чиїх рук не втекла Хоменкова дочка Хвеська?.. Хто пустив погану славу на багатирку Шрамченкову дочку? У кого ж язик довший, як не в Максима! Сам устряне, зведе дівчину, – сам потім перший і насміхається... Не одна й не дві матірки плакало на Махамеда, як його прозвали старі баби*» [10].

Висновки. Отже, Панас Мирний та Іван Білик – представники реалістичного напрямку в літературі, чим і зумовлено вибір власних найменувань у їхньому романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Використання власних назв персонажів пов'язано також із жанровими особливостями твору: письменники пропонують визначення «роман із народного життя», відповідно й оніми взяті з народної мови.

Можна зробити висновок, що серед усіх різновидів ономастичної лексики в романі «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» найпродуктивнішими є антропоніми (імена, прізвища та прізвиська). Окреслені в статті методичні закономірності опрацювання літературного твору в школі дозволяють виділити ключові підходи до вивчення функціонування цієї категорії лексики в художньому тексті, зокрема:

1. Урахування стильової та жанрової природи художнього матеріалу, які значною мірою зумовлюють особливості номінації персонажів (учителю та учням слід використовувати словесні дослідження в контексті структурно-стильового та жанрового аналізу роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»).

2. Проведення спеціальних уроків, присвячених вивченню образів-персонажів, де одне із завдань – встановити зв'язок між значенням імені героя та його внутрішнім світом і поведінкою (робота полягає в словниковому з'ясуванні значень лексем, які стають іменами, прізвищами, прізвиськами, і подальшому залученню знайденої інформації до характеристики образів-персонажів на основі їх внутрішніх рис, дій та вчинків).

У названому контексті слід вважати особливо продуктивними такі варіанти пообразного аналізу: за рисами внутрішнього світу, на основі психології вчинку, із залученням ціннісно-цільової програми літературного персонажа. Названі види діяльності корелюють із вивченням антропонімів, адже допомагають розкрити зображувальну та виражальну роль власних назв під час змалювання письменниками образів-персонажів, зокрема встановити зв'язок між змістовим наповненням імені та внутрішньою спрямованістю кожного з персонажів.

Література

1. Бондаренко Ю. Вивчення образів-персонажів літературного твору в школі: теорія і практикум: посібн. для студентів філолог. факультету. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2015. 216 с.
2. Вербич С. Сучасна українська знімна лексика: функціональний аспект. *Вісник Національної академії наук України*. 2008. № 5. С. 54–60.
3. Гогуленко О. Антропонімний простір творів Панаса Мирного. *Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство: міжвуз. зб. наук. ст.* 2011. Вип. XXIV, Ч. 1. С. 433–442.
4. Гогуленко О. Функціонування власних назв у прозових творах Панаса Мирного. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2019. № 38. Т. 1. С. 9–13.
5. Карпенко О. Про літературну ономастику та її функціональне навантаження. *Записки з ономастики*. Вип. 4. URL: <http://karpenko.in.ua/wpcontent/uploads/2013/02/Karpen4.pdf>.
6. Скрипник Л., Дзятківська Н. Власні імена людей: словник-довідник. Київ: Наукова думка, 2005. 335 с.
7. Словник української мови: в 11 т. Т. 8, 1977. С. 108. URL: <http://sum.in.ua/s/prizvysjko>.
8. Словник української мови: в 11 т. Т. 11, 1980. С. 294. URL: <http://sum.in.ua/s/chepigha>.
9. Словник української мови online. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0>.
10. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Текст твору. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=983>.

References

1. Bondarenko, Y. (2015). *Vyvchennia obraziv-personazhiv literaturnoho tvorv v shkoli: teoriia i praktykum* [The study of images-characters of a literary work at school: theory and practice: a manual for students of philological faculty]. Nizhyn [in Ukrainian].
2. Verbych, S. (2008). Suchasna ukrainska onimna leksyka: funktsionalnyi aspekt [Modern Ukrainian onymic vocabulary: functional aspect]. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*. No 5. P. 54–60 [in Ukrainian].
3. Gogulenko, O. (2011). Antroponimnyi prostir tvoriv Panasa Myrnogo [The anthroponymic space of Panas Myrny s works]. *Aktualni problemy slovianskoi filolohii – Actual problems of Slavic philology*. Issue XXIV, 1. P. 433–442 [in Ukrainian].
4. Gogulenko, O. (2019). Funktsionuvannia vlasnykh nazv u prozovykh tvorakh Panasa Myrnogo [Functioning of proper names in the prose works of Panas Myrny]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*. No 38. Vol. 1. P. 9–13.
5. Karpenko, O. Pro literaturnu onomastyku ta yii funktsionalne navantazhennia [About literary onomastic and its functional filling]. *Zapysky z onomastyky – Notes on onomastics*. Vol. 4. URL: <http://karpenko.in.ua/wpcontent/uploads/2013/02/Karpen4.pdf> [in Ukrainian].
6. Skrypnyk, L. & Dziatkivska, N. (2005). *Vlasni imena liudei* [People s proper names]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
7. Slovnyk ukrainskoi movy [Ukrainian dictionary] (1977). Vol. 8. P. 108. URL: <http://sum.in.ua/s/prizvysjko> [in Ukrainian].
8. Slovnyk ukrainskoi movy [Ukrainian dictionary]. (1980). Vol. 11. P. 294. URL: <http://sum.in.ua/s/chepigha> [in Ukrainian].
9. Slovnyk ukrainskoi movy online [Ukrainian dictionary online]. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0> [in Ukrainian].
10. "Khiba revut voly, yak yasla povni?" ["Do oxen roar when the manger is full?"]. URL: <https://www.ukrlib.com.Ua/books/printit.php?tid=983> [in Ukrainian].

Mykhalchuk N.

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Department of Ukrainian literature, its teaching methodology, history of culture and journalism
Nizhyn Mykola Gogol State University
arthur_mab@ukr.net
orcid.org/0000-0003-2761-0303

Rudiuk T.

Doctor Sciences of Pedagogy, Associate Professor,
Professor of the Department of Ukrainian language, methods of its teaching and translation
Nizhyn Mykola Gogol State University
rudiukt@gmail.com
orcid.org/0000-0002-3679-5648

**THE RESEARCH OF THE POETICS OF ANTROPONYMS
IN THE PROCESS OF SCHOOL STUDY OF PANAS MYRNY
AND IVAN BILYK S NOVEL "DO OXEN ROAR WHEN
THE MANGER IS FULL?"**

The article is devoted to the study of onomastic system of Panas Myrnyi s and Ivan Bilyk s socio-psychological novel "Do Oxen Roar When the Manger Is Full?", in particular to one of anonymous group – literary-artistic anthroponyms. The peculiarities of the functioning of literary character s artistic proper denominations in the artistic work of realists Panas Myrnyi and Ivan Bilyk are in the center of the authors scientific attention.

The functioning of the proper names, in particular literary anthroponyms, in texts of the school curriculum requires a special research and a development of the algorithm of educational actions for teacher of Ukrainian literature and students. Only general remarks on some elements of the macrostructure (indicative topics of lessons for studying image characters with the involvement of their proper names are formulated) and microstructure (kinds of educational activities using one s own proper denomination as a way of heroes characterizing are offered) are described in the article.

The research suggests the involvement of the literary-artistic anthroponyms to the process of characterizing image characters through the prism of different variants of image-by-image way of analysis of the artistic work, in particular such as study of characters by the features of their inner world, by the development of the plot, by the system "challenge-response", understanding of the value-target program, the psychology of characters actions, the status and role characteristics and the conceptual-image analysis.

In general the scientific research is directed on the solving the question of the conceptual meaning of the most productive literary-fiction denominations – anthroponyms (personal names, surnames and nicknames) – in the process of integral characteristic of image characters of the realistic socio-psychological novel "Do Oxen Roar When the Manger Is Full?". The basic approaches to the work with the characters proper names within the image-by-image and the verbal image ways of analysis of the artistic work; these are dictionary processing of the meanings of the proper denominations used in the literary texts with further comparison with their textual function.

Key words: proper name, antroponym, toponym, symbolic function, image-by-image way of analysis.